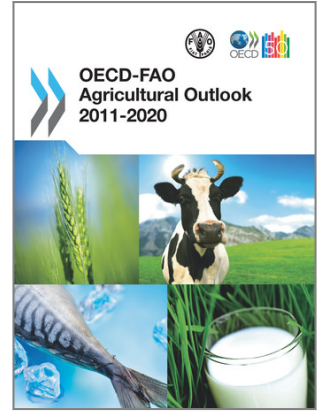

OECD *Multilingual Summaries*
OECD-FAO Agricultural Outlook 2011
Summary in Turkish

OECD-FAO Tarıma Bakış 2011

Türkçe Özet

- Bu rapor, Tarıma Bakış'ın on yedinci basımı, OECD'nin Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ile birlikte hazırladığı yedinci ortak baskıdır.
- Söz konusu 2011 – 2020 dönemine yönelik dünya piyasalarındaki biyoyakıt, tahıl, yağlı tohum, şeker, et, mandıra ürünlerinin ve, ilk kez, balıkçılık sektörünün genel gidişatını vermektedir. Rapor ayrıca söz konusu emtia piyasalarındaki son gelişmelerin, başlıca sorunların ve belirsizliklerin bir değerlendirmesini de içermektedir.
- Projeksiyonlar OECD üyesi olan ve olmayan ülkelerdeki yerel uzmanlarla yakın işbirliği sonucu ortaya çıkmıştır. OECD'nin AGLINK ve FAO'nun COSIMO modelleri temelinde, birlikte geliştirilen bir modelleme sistemi projeksiyonların tutarlı olmasını kolaylaştırmaktadır. Tarım konusundaki G20 tartışmaları ışığında, bu yıl raporun bir kısmı fiyatlardaki dalgalanmalara ilişkin politika yanıtlarına ayrılmıştır.

Yüksek ve istikrarsız fiyatların beşinci yılı

Başlıca üretim bölgelerindeki eksik tarımsal üretim ve stokların azlığı mevcut arzı düşürürken gelişmekte olan ve yükselen ekonomilerde yeniden başlayan ekonomik büyüme talebi desteklediği için, 2010 Ağustosunda emtia fiyatları yeniden ani bir yükseliş gösterdi. Tarım ürünleri piyasalarındaki yüksek dalgalanma dönemi peş peşe beşinci yılına girdi. Yüksek ve dalgalı emtia fiyatları ve bunların gıda güvencesizliği yaratan etkileri kesinlikle bugün hükümetlerin karşı karşıya olduğu önemli sorunlar arasındadır. Bu durum, Kasım 2010'da Seul'daki G20 tartışmalarında ve Paris'teki 2011 toplantısında görüşülmek üzere geliştirilmiş eylem önerilerinde gerektiği şekilde yansımaları bulmuştur.

Piyasa belirleyicileri fiyat dalgalanmalarının devam edeceğine işaret ediyor

Bu rapor emtia fiyatlarının, piyasalar bu yüksek fiyatlara ve sağlayabilecekleri kârlılık artışına tepki gösterdiği için, 2010-11 düzeylerinin altına düşeceği konusunda ihtiyatlı bir iyimserlik içindedir. Bu yılki rekolte riskli bir düzeyde olup ama piyasa dengelerini yeniden kurmak biraz zaman alabilir. Stoklar yeniden oluşturuluncaya kadar fiyat dalgalanmasının daha da artması riski yüksek kalacaktır. Bu raporda, önceki baskılarındaki tarımsal ürün fiyatlarının önceki on yılla karşılaştırıldığında sonraki on yılda reel olarak daha yüksek bir düzlemde kalabileceği şeklindeki görüş korunmaktadır. Uzun süreli yüksek fiyatlar küresel gıda güvenliği hedeflerinin elde edilmesini daha güçleştirerek, yoksul tüketicilerin kötü beslenme riskini arttırabilir.

Piyasa sinyallerinin üreticilere iletilmesi arz tepkisi için çok önemlidir

Yüksek emtia fiyatları on yıllar boyunca fiyatlarda reel olarak düşüş görülmüş olan bir sektör için olumlu bir sinyaldir ve artan gıda ihtiyacını karşılamak için gerekli üretkenlik ve verim artışıyla yatırımları teşvik edebilir. Ancak, arz duyarlılığı göreceli girdi maliyetleriyle belirlenirken yüksek uluslararası fiyatların sağladığı teşvikler işlem maliyetlerinin yüksekliği veya iç politika müdahaleleri nedeniyle her zaman üreticilere yansımamaktadır. Bazı önemli üretim bölgelerinde, döviz kuru artışı da tarım sektörlerinin rekabet gücünü olumsuz etkileyerek, üretim duyarlılıklarını sınırlamıştır.

Üretkenliğin artması için yatırımlara ihtiyaç vardır

Üretim maliyetlerinin arttığına ve üretkenlik artışının yavaşladığına dair belirtiler vardır. Enerjiyle ilgili maliyetler önemli ölçüde yükselmiş, dolayısıyla gıda maliyetleri de artmıştır. Başta su ve toprak olmak üzere, kaynak baskıları da artmaktadır. Birçok geleneksel arz alanında tarıma elverişli araziler gitgide sınırlı hale gelmekte, üretimin daha az gelişmiş bölgelere, toprak verimliliğinin daha düşük ve kötü hava koşulları riskinin daha yüksek olduğu marjinal arazilere yayılması gerekmektedir. Sektörün gelecekteki artan talepleri karşılayabilmesi için üretkenlik artışına çok daha fazla yatırım yapılması gereği ortaya çıkmaktadır.

Başlıca mesajlar

Emtia fiyatlarının yüksek bir düzeyde kalması beklenmektedir

- Tarımsal üretimin, mevcut yüksek fiyatlara beklenen arz tepkisinin bir sonucu olarak, hava koşullarının normal olacağı varsayımıyla, kısa dönemde artması beklenmektedir. Emtia fiyatlarının 2011 başındaki yüksek düzeylerin altına düşmesi gerekir ama son on yılla karşılaştırıldığında 2011-2020 döneminde ortalama olarak tahıllar (mısır) için %20'ye ve et (kümes hayvanları) için %30'a kadar daha yüksek olacağı tahmin edilmektedir. Emtia fiyatlarındaki artışlar şimdi mal zincirini hayvancılık ürünlerine indirmektedir.

Gıda fiyatlarında enflasyon kaygısı vardır

- Yüksek emtia fiyatları gıda zincirine geçtiği için, son göstergeler ülkelerin çoğunda tüketici gıda fiyatlarında halen yükselmekte olan enflasyonun toplam tüketici fiyatı enflasyonuna katkı yaptığını göstermektedir. Bu durum, daha yoksul halk kesimlerinin satın alma gücü azaldığı için bazı gelişmekte olan ülkelerde ekonomik istikrarsızlık ve gıda güvencesizliği kaygılarını arttırmaktadır.

Tarımsal üretimin daha yavaş büyüyeceği tahmin edilmektedir

- Küresel tarımsal üretimin, ortalama olarak yılda, önceki on yıllık dönemdeki %2,6 büyümeye karşılık, %1,7 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir. Tarım ürünlerinin çoğunda, özellikle yüksek üretim maliyetleri ve yavaşlayan üretkenlik artışıyla karşı karşıya olan yağlı tohumlarda ve iri taneli tahıllarda daha yavaş büyüme beklenmektedir. Hayvancılık ürünlerindeki büyüme son dönemdeki genel gidişata yakın kalacaktır. Yavaşlayan genişlemeye rağmen, yıllık kişi başına üretimin yine de %0,7 artması beklenmektedir.
- Önemli tahılların rekoltesinde beklenen iyileşmelerinin küresel ölçekte yavaşlaması uluslararası fiyatlar üstünde baskı yapmaya devam etmektedir. Mahsul/arz değişkenliği daha yüksek olabilmesine rağmen mevcut teknolojilerin rekolteyi geliştirme yönünde iyi bir potansiyel sunduğu yeni ve yükselmekte olan üreticilerden daha yüksek üretim artışı beklenmektedir. Gelişmekte olan ülkelerin üretimdeki payı rapor dönemi boyunca artmaya devam edecektir.

Su ürünleri yetiştiriciliğine dayalı olarak balıkçılık ürünlerindeki büyüme

- İlk kez bu rapor kapsamına alınan balıkçılık sektöründe 2020 yılına kadar, önceki on yıllara karşılaştırıldığında su ürünleri yetiştiriciliğinin daha düşük oranda (2001-2010 dönemindeki % 5,6 artışa karşılık %2,8) artması ve azalan ya da sabit kalan balık tutma sektörü üretimi nedeniyle, yıllık küresel üretimini % 1,3 arttırması tahmin edilmektedir. 2015 yılına kadar, insan tüketimi için en önemli balık kaynağı olarak akuakültürün (suda balık yetiştirilmesinin) balık tutmanın önüne geçmesi ve 2020 yılına kadar toplam balıkçılık üretiminin (gıda dışı kullanımlar dahil) yaklaşık %45'ini temsil etmesi beklenmektedir. 2008-2010 dönemiyle karşılaştırıldığında, 2020 yılına kadar suda yetiştirilen türler için aşağı yukarı %50 artışa karşılık tutulan balık fiyatlarında yaklaşık %20 oranında artış olması beklenmektedir.

Gelişmekte olan ülkeler gıda talebinin büyümesinde başı çekiyorlar

- Kişi başına gıda tüketimi gelirlerin artmakta ve nüfus artışının yavaşlamakta olduğu Doğu Avrupa'da, Asya'da ve Latin Amerika'da en hızlı şekilde artmaktadır. En yüksek talep artışı bitkisel yağlar, şeker, et, süt ve mandıra ürünlerinde olmalıdır.

Biyoyakıt hammaddelerine artan talep

- Tarımsal ürünlerin biyoyakıt hammaddesi olarak kullanılması, büyük ölçüde biyoyakıtı mecbur tutan veya teşvik eden politikaların etkisiyle, güçlü şekilde artmaya devam edecektir. 2020 yılına kadar, dünyada tahmini olarak iri taneli tahıl üretiminin %13'ü, bitkisel yağ üretiminin %15'i, şeker kamışı üretiminin %30'u biyoyakıt üretimi için kullanılacaktır. Yüksek petrol fiyatları biyoyakıt hammaddelerinin kullanımında daha da büyük bir artışa neden olmakta ve petrol fiyatlarının gereğinden fazla yüksek olduğu durumlarda, birçok ülkede politika desteği olmasa bile biyoyakıt üretimi sürdürülebilir olmaktadır.

Tarım ürünlerinin ticareti daha yavaş artabilir

- Ticaretin, geleneksel ihracatçılarda sadece mütevazı üretim artışlarıyla ve ithalatçılarda iç üretimlerin artmasıyla, yılda %2 oranında büyümesi beklenmektedir ve önceki on yıldaki artıştan daha yavaştır. En hızlı büyüme, esas itibarıyla, Doğu Avrupa, Orta Asya ve Latin Amerika ülkelerindeki yeni ve yükselmekte olan ihracatçılardan gelecektir. Aşağı Sahra ülkelerinde nüfus artışına bağlı talep iç üretim artışını aştığı için gıda açığının büyümesi beklenmektedir.

Yüksek belirsizlik düzeyi bu rapor döneminde de sürmektedir

- Stokastik analiz, büyük ölçüde altında yatan varsayımlara bağlı olan fiyat projeksiyonlarında belirsizlik ve yüksek fiyat riskinin düşük fiyat riskinden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu analiz aynı zamanda başlıca tarımsal ürün ihraç eden ülkelerde rekolteye bağlı üretim dalgalanmalarının uluslararası fiyatlardaki oynaklığın başlıca kaynağı olduğunu da doğrulamaktadır. Rusya Federasyonu ve Ukrayna'da geçen yılki kuraklık ve yangınlar, ABD'deki aşırı nem piyasa dengelerinin ne kadar çabuk değişebileceğini gösterdi. Havaya bağlı mahsul verimindeki değişkenlerin gelecekteki fiyat oynaklığının daha da kritik bir belirleyicisi olması beklenmektedir.

Fiyat Oynaklığı

Fiyat oynaklığının çeşitli nedenleri

Bu raporda üreticiler, tacirler, tüketiciler ve hükümetler için belirsizlik ve risk yaratan fiyat oynaklığını tahrik eden başlıca kuvvetlere bir göz atılmaktadır. Fiyat oynaklığının hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde tarım sektörü, gıda sektörü ve ekonominin diğer kesimleri üzerinde önemli ölçüde olumsuz etkileri olabilir.

- Hava ve iklim değişikliği – Oynaklığa neden olan en olağan ve önemli etmen tahmin edilemeyen hava koşullarıdır. İklim değişikliği hava düzenlerini değiştirmektedir ama olağandışı hava olayları üstündeki etkisi pek net olarak belli değildir.
- Stok düzeyleri – Stoklar uzun zamandan beri kısa dönem emtia talebi ve arzı arasındaki uyumsuzlukların hafifletilmesinde bir rol oynadılar. Mevcut durumda iri taneli tahıllarda olduğu gibi, ulaşılabilir stoklar kullanıma göre az olduğu zaman, fiyat oynaklığı yüksek olabilmektedir.
- Enerji fiyatları – Hem gübre ve taşıma gibi girdiler hem de biyoyakıt hammaddesine olan talep yoluyla enerji piyasalarıyla bağlantıların artması enerjiden tarım piyasalarına fiyat oynaklığı aktarmaktadır.
- Döviz kurları – İç piyasa emtia fiyatlarını etkileyerek, döviz hareketleri tüm dünyada gıda güvencesini ve rekabetçiliği etkileme potansiyeline sahiptir.
- Artan talep – Arz talebe ayak uyduramazsa emtia fiyatları üstünde yukarıya doğru bir baskı oluşur. Kişi başına gelirler küresel ölçekte artarken ve birçok yoksul ülkede %50 oranında artış beklenirken, gıda talebinin esnekliği, talebi etkilemek için daha büyük fiyat dalgalanmalarının gerekli olacağı şekilde azalacaktır.
- Kaynak baskıları – Daha yüksek girdi maliyetleri, daha yavaş teknoloji uygulaması, daha marjinal arazilere genişleme, çifte ürün almada ve sulama suyundaki kısıtlamalar üretim artış hızlarını sınırlamaktadır.
- Ticaret kısıtlamaları – Hem ihracat hem de ithalat kısıtlamaları uluslararası piyasalarda fiyat oynaklığını arttırmaktadır.
- Spekülasyon – Araştırmacıların çoğu vadeli işlemler piyasalarındaki yüksek düzeyde spekülasyon faaliyetinin, fiyat oynaklığı üstünde uzun dönemde sistemik etkilerine dair kesin bir kanıt bulunmamasına karşın kısa dönemde fiyat hareketlerini çoğaltabileceğini kabul etmektedirler.

Politika hedefleri

Üretkenliği ve esnekliği artırma, atıkları azaltma

Bu raporda gelecek on yıl için tahmin edilen daha yüksek ortalama fiyatlardan kaynaklanan hem küresel gıda güvencesizliği sorununun üzerine gitmekteki başlıca güçlükler hem de gıda ve tarım üreticileri için başlıca fırsatlar vurgulanmaktadır. Politika hedefi, piyasayı dış şoklar karşısında daha dayanıklı yapacak, atıkları azaltacak, yerel piyasalara, uygun fiyatlarla, arzı arttıracak şekilde, özellikle küçük üreticiler için, üretkenlik artışını teşvik etmektir. Sektörün üretkenliğini, hava ve iklim değişikliği ve kaynak kıtlığı karşısındaki esnekliğini arttırmak için tarımsal araştırma ve geliştirme alanına, kurumlara ve altyapıya kamu yatırımları yapılması gereklidir. Hasat sonrası kayıpları azaltmak için yatırımlar gereklidir. Fiyat oynaklığının tarım piyasalarının bir özelliği olarak kalacağını kabul ederek, hem mümkün olduğunda fiyat oynaklığını azaltmak hem de bu oynaklığın olumsuz etkilerini sınırlandırmak için tutarlı politikalara ihtiyaç vardır.

Piyasa bilgisini ve politika uyumunu iyileştirmek

- Oynaklığı hafifletme – Piyasa şeffaflığını arttırmak fiyat oynaklığını azaltabilir. Gıda güvenliğinin hassas olduğu ürünlerde üretim, stoklar ve ticaret konusunda daha iyi veriler içerecek şekilde, piyasa tahminleri konusunda küresel ve ulusal bilgi ve gözetim sistemlerini iyileştirmek için daha büyük çabalar gerekmektedir. İthalat ve ihracat üzerindeki kısıtlamalar veya biyoyakıt teşvikleri veya zorlamaları gibi çarpık politikaların kaldırılması veya azaltılması da fiyat oynaklığını azaltabilir. Vadeli işlem piyasalarındaki bilgi edinme ve şeffaflık borsalar arasında uyumlulaştırmanın önemi fark edilip tanınarak iyileştirilmelidir.

Yoksulları hedefleyen koruma ve risk yönetimi stratejilerinin benimsenmesi

- Fiyat oynaklığının yönetimi – Sosyal güvenlik ağları gıda fiyatları yükseldiği zaman zayıf ve korunmasız tüketicilere yardımcı olabilirken üretici güvenlik ağları düşük gelirleri telafi ederek, onların girdi satın alma ve üretimi sürdürme yeteneklerini koruyabilir. Yoksulları hedefleyen yardımlar için acil durum gıda rezervleri yüksek fiyatların etkisini azaltmak bakımından yararlıdır. Küçük üreticilerin kullanabileceği, ileride teslim şartlı sözleşmeler (forward) ve vadeli işlem mal borsaları kullanımı dahil piyasaya dayalı risk yönetimi sistemleri geliştirmek için daha büyük çabalar gerekmektedir. Hükümetler de, kötü hava koşulları iç üretimi azalttığı zaman gıda ithalatını finanse etme sigortası veya gelecekteki gıda ithalatı satın alımlarında tahsil edilecek opsiyon sözleşmeleri gibi risk yönetimi stratejileri benimseyebilirler.

© OECD

Bu özet metin, resmi bir OECD çevirisi değildir.

Bu özet metin, OECD telif hakkı ve yayının aslının ismi belirtilmek koşuluyla çoğaltılabilir.

Değişik dillerdeki özet metinler, aslı İngilizce ve Fransızca dillerinde yayınlanan OECD yayımlarının kısaltılmış çevirileridir.

Bu yayımlar OECD İnternet Kitabevi'nden ücretsiz olarak temin edilebilir www.oecd.org/bookshop

Daha fazla bilgi için, OECD Halkla İlişkiler ve İletişim Müdürlüğü, Haklar ve Çeviri Birimi'ne başvurunuz.
rights@oecd.org Faks: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, Fransa

İnternet web sitemiz: www.oecd.org/rights

